

K ZDRAVNIKU Z GOTOVINO ALI POLOŽNICO

Od 1. maja veljajo v zdravstvu določbe sprejete s samoupravnim sporazumom o pravicah in obveznostih iz zdravstvenega varstva. Uporabniki zdravstvenih storitev prispevajo k stroškom za zdravstvene storitve, zdravila in pripomočke:

1. za prvi pregled v splošni in obratni ambulanti v zvezi s posameznim primerom zdravljenja 20 din
2. za prvi obisk zdravnika na domu, ki je opravljen na zahtevo uporabnika ali njegovih svojcev, ker bolnik zaradi svojega zdravstvenega stanja ne more sam priti na pregled 60 din
3. za zobozdravstvene storitve ter pripomočke:
  - za prvi in konzularni pregled pri stomatologu-specialistu in posebej za vsako storitev po določbah.
4. Za vsak rentgenski posnetek v ambulantah in dispanzerjih (tudi zob in največ za 6 posnetkov oziroma največ 30 din) 5 din
5. Za vsak prvi pregled pri zdravniku specialistu, tudi rentgenologu z napotnico zdravnika ali brez nje, če ta ni predpisana 50 din
6. za medicinski del oskrbe v bolnišnicah, specialnih zavodih in inštitutih ter naravnih zdraviliščih pri neprekinjeni oskrbi za največ 15 dni, pri večkratni oskrbi pa za največ 30 dni v koledarskem letu — dnevno 30 din
7. za prvi prevoz z reševalnimi vozili in posebnimi prevoznimi sredstvi, ki ga odredi ali potrdi zdravnik v zvezi s posameznim primerom zdravljenja 60 din
8. za zdravlilo, pomožni in sanitetni material ob prevzemu v lekarni na recept 15 din
9. za kontracepcijska sredstva
  - za kontracepcijske tablete 15 din
  - za druga kontracepcijska sredstva 100 din
10. za ortopedske pripomočke proteze in podobno po določbah sprejetih v sporazumu.

Pregled v zvezi s posameznim primerom zdravljenja je prvi pregled v obdobju 30 dni, zaradi iste diagnoze, razen kadar je uporabnik naročen na ponovni pregled v roku, daljšem od 30 dni. Če je uporabnik napoten na več pregledov k zdravniku — specialistom hkrati in zaradi iste bolezni, prispeva k stroškom le za pregled pri prvem zdravniku — specialistu.

Prispevki (participacija) k zdravstvenim storitvam se plačujejo kot doslej z gotovino, v izjemnih primerih pa lahko tudi s položnico za prevoz z reševalnim avtomobilom, za obisk zdravnika na domu, za zobozdravstvena dela in ortopedske pripomočke.

Po novem se plačuje tudi zadržanost od dela zaradi izolacije in za čas prepovedi, če jo odredi zdravnik in za nego otroka oziroma drugega ožjega družinskega člana. Nadomestilo za navedene primere znaša 70 odstotkov od osnove.

Osnova za nadomestilo osebnega dohodka, je mesečno prečje osebnih dohodkov, ki jih je delavec dobil za svoje tekoče in

minulo delo po zaključnem računu za polni delovni čas (redno delo) oziroma osnova, ki je bila podlaga za plačevanje prispevkov za zdravstveno varstvo v poslovnem letu pred letom, v katerem je nastala časna zadržanost od dela, zaradi katere je opravičen do nadomestila.

Posebej velja opozoriti tiste uporabnike, ki so po novem samoupravnem sporazumu oproščeni plačevanja prispevkov (participacije) da si bodo morali oskrbeti ustrezna potrdila o oprostitvi plačevanja.

Participacije so oproščeni:

predšolski in šolski otroci, borci z dvojnimi štetjem in drugi udeleženci NOB, uživalci stalnih denarnih družbenih pomoči, upokojeanci z varstvenim dodatkom,časno nezaposleni, ki imajo potrdilo skupnosti za zaposlovanje, da so tam prijavljeni, delovni invalidi z najmanj 70 odstotno telesno okvaro in drugi za delo nesposobni občani, kmetje, ki so oproščeni plačila davčnih obveznosti, srednješolska mladina, redni študentje, učenci v gospodarstvu.

GRADNJA V BISTRICI

V Bistrici pri Trziču gradi Splošno gradbeno podjetje Trzič trgovski in poslovni center, v katerem bo sodobna trgovina Peka, Kokre iz Kranja in Tria, banka, tržnica, cvetličarna, prodajalna galanterije in izpostave Tobaka. V 62 metrov dolgem in 20 metrov širokem paviljonu bodo tudi frizerski salon, kozmetika, kemična čistilnica in manjši gostinski obrat. Gradnja bo veljala 23 milijonov dinarjev, brez dodatne opreme. (Foto: F. Perdan)

POMEN RAZSTAVLJANJA IN ARANŽIRANJA

Sprememba v ponudbi blaga, ki je v zadnjih letih zelo porasla je prinesla tudi aranžiranju in razstavljanju blaga drugačno vsebino. Razvoj novih prodajnih prostorov in nove tehnologije prodaje, ki se kaže v sodobnih prodajnih metodah in prostorih, je vplivala tudi na tehniko dela razstavljanja oziroma prezentiranja blaga.

Vsaka organizacijska oblika trgovske delovne organizacije ima lastne značilnosti, ki postavljajo službi aranžiranja določene naloge specifičnega pomena.

Pri načrtovanju gradnje in adaptacij prodajnih objektov, konkretno izložbenega prostora je premalo povezanosti in skupnega dela projektantov s službami, ki analizirajo in usmerjajo prodajo.

Na splošno ugotavljamo, da se je težišče aranžiranja blaga preneslo tudi pri nas iz izložb v notranjost trgovin, ker notranja predstavitev blaga pridobiva vedno bolj na pomenu. Žal v veliki večini do tega nismo prišli.

Zakon o združenem delu postavlja trgovini obveznosti v toku reprodukcijskega procesa z vidika proizvodnje in potrošnje.

Trgovina, ki se bavi s posli blagovnega prometa na malo je dolžna, da se dogovarja in sodeluje z organizacijami potrošnikov, z vidika sortimenta in kvalitete blaga. Služba ekonomske propagande, ki direktno prikazuje sortiment blaga, bo imela v bodoče pomembnejšo vlogo v prometu blaga.

To so bile zaključne misli na seminarju, ki ga je za aranžerje organiziralo društvo ekonomsko-propagandnih oblikovalcev Maribor.

Željko

PRVO TROMESEČJE IN POSLOVNI USPEH

I. UVOD

Prvi trije meseci letošnjega leta so za nami, v tem poročilu pa bodo v kratkem opisani in prikazani v številkah rezultati našega dela in prizadevanja. Dosežene rezultate primerjamo z letnim planom in z doseženimi v preteklem letu za enako obdobje.

Če poizkusimo že v uvodu omeniti najpomembnejše podatke, potem v pogledu proizvodnje ugotavljamo da je bila ta večja kot pred letom za 5%. Ob tem povečanju nismo izpolnili smelo postavljenih operativnih planov, vendar je bilo v povprečnem izdelku letos več vložnega dela, kar smo že z letnim planom načrtovali. Ugodna gibanja ugotavljamo tudi pri prodaji naših

DELOVNA ORGANIZACIJA PEKO

POSLOVNI USPEH 31.3.1978 - plačana realizacija

Celotni prihodek in delitev

Naslov podatka	Obračun 31.3.1977		Obračun 31.3.1978		Indeks 78/77	Plan vredno. 1978	Izpolnitev
	vrednost	strukr.	vrednost	strukr.			
	2	3	4	5	6(4:2)	7	8(4:7)
A. CELOTNI PRIHODEK	483.170	100	650.955	100	135	2.626.056	24,79 %
1. Eksterna realizacija	240.049	49,68	328.652	50,49	137	1.473.270	22,31 %
2. Interna realizacija	238.683	49,40	302.878	46,53	127	1.089.829	27,79 %
3. Svobodna menjava	-	-	14.926	2,29	-	62.600	23,84 %
4. Drugi prihodki	4.438	0,92	4.499	0,69	101	357	-
B. PORABLJENA SREDSTVA	400.008	82,79	517.043	79,43	129	2.085.512	24,79 %
1. Poslovni stroški	179.721	37,20	219.903	33,78	122	802.733	27,39 %
2. Amortizacija	6.043	1,25	8.282	1,27	137	31.681	26,14 %
3. Nab. vred. prod. blaga	207.881	43,02	284.898	43,77	137	1.251.098	22,77 %
4. Drugi poslovni stroški	6.363	1,32	3.960	0,61	62	-	-
C. DOHODEK (A-B)	83.162	17,21	133.912	20,57	161	540.544	24,77 %
1. Davki, prispevki in dr.name.	19.321	4,00	36.369	5,59	190	160.733	22,63 %
2. Čisti dohodek	63.841	13,21	97.543	14,98	153	379.811	25,68 %
2.1. Osebna in skup. porab.	62.260	12,89	78.827	12,11	127	328.869	23,97 %
2.2. Raz.mat.osnove/rezerve	1.581	0,32	18.716	2,87	1184	50.942	36,74 %
D. DRUŽBENI PROIZVOD (B2 + C)	89.205	18,46	142.194	21,84	159	572.225	24,85 %
E. POPREČNO UPORAB. SREDSTVA	761.919	-	911.309	-	120	805.963	113,07 %
F. ČISTI OSEBNI DOHODKI-izplačan	41.113	-	49.796 ^{brez Bud.}	-	121	-	-
G. ŠTEVILO ZAPOSLENIH	3.535	-	3.872	-	110	4.087	94,74 %

Dohodek in njegova delitev

A. DOHODEK	83.162	100	133.912	100	161	540.544	24,77 %
1. Davki prispevki	6.092	7,32	7.160	5,35	118	39.188	18,27 %
2. Del za druge namene	13.229	15,91	29.209	21,81	221	121.545	24,03 %
2.1. Prispevek DSSS	-	-	14.926	11,15	-	62.051	24,05 %
2.2. Amortizacija nad pred.	6.414	7,71	7.032	5,25	110	27.303	25,76 %
2.3. Obresti	1.578	1,90	3.455	2,58	219	16.895	20,45 %
2.4. Ostalo	5.237	6,30	3.796	2,83	72	15.296	24,82 %
3. ČISTI DOHODEK	63.841	76,77	97.543	72,84	153	379.811	25,68 %
3.1. Osebn. in skupno por.	62.260	74,87	78.827	58,86	127	328.869	23,97 %
3.1.1. Osebni doh.	58.950	70,89	69.581	51,96	118	286.596	24,28 %
3.1.2. Nepos.sv.menja.	-	-	1.544	1,15	-	4.534	34,05 %
3.1.3. Stanovanj.sred.	3.310	3,98	2.593	1,94	78	11.002	23,57 %
3.1.4. Ost.namen.vsk.por.	-	-	5.109	3,81	-	18.586	27,49 %
3.2. Raz.mat.osnove/rezerve	1.581	1,90	18.716	13,98	1184	50.942	36,74 %
3.2.1. Poslovni sklad	-	-	15.648	11,69	-	39.376	39,74 %
3.2.2. Rezervni sklad	-	-	3.068	2,29	-	11.566	26,53 %
B. KAZALCI USPEŠNOSTI							
1. Proizvodnost (doh/zap)	23.525 din		34.585 din		147	132.259	26,15 %
2. Ekonomičnost (CP/CP-Akum)	100,33 %		102,96 %		103	101,98	100,96 %
3. Rentabilnost							
3.1. Dohodek / pop.sred.	10,91 %		14,69 %		135	59,32 %	24,76 %
3.2. Akumulacija/popr.sred.	0,21 %		2,05 %		976	5,59 %	36,67 %

izdelkov, saj se je prodaja v naših prodajalnah povečala za 28 %, močno povečan pa je tudi izvoz na konvertibilno področje, ki je bil dosežen v višini 4.081.431 \$, kar je na enak način primerjano s preteklim letom 70 % več po vrednosti in 8 % več v parih.

V pogledu zakonodaje je potrebno omeniti, da z letošnjim letom velja zakon o celotnem prihodku in dohodku, kateri je vskladil obračun in delitev dohodka z določili ZZD. Zaradi sprememb, ki jih ta zakon določa, pa letošnji podatki niso povsem primerljivi s preteklim letom, kar je seveda pri ocenjevanju doseženega rezultata potrebno upoštevati. Razlika v prikazu rezultatov je v tem, da je bil v prvih treh mesecih 1977 dohodek in ostanek dohodka zaradi neplačane realizacije manjši za 13.778 tisoč din, letos pa zaradi spremenjenih predpisov le 4.093 tisoč din.

Celotni prihodek delovne organizacije je letos višji za 35 %, porabljena sredstva za 29 % in tako doseženi dohodek večji za 61 %. Poleg že prej omenjene težave pri primerljivosti, pa na povečanje dohodka vpliva tudi sprememba prikaza prispevka za DSSS, kateri letos povečuje prikazan dohodek. Dosežene stopnje rasti so pa ugodne tudi če vzpostavimo primerljivost, saj so porabljena sredstva rastle nekoliko počasneje kot celotni prihodek, tako da je primerljiv dohodek letos večji za 22 %.

II. SPLOŠNI PODATKI

V letošnjem letu posluje v okviru naše delovne organizacije osem temeljnih organizacij in DSSS. Omenjeno spremembo organiziranosti moramo upoštevati tudi pri oceni rezultata posameznih temeljnih organizacij.

Med pomembnimi dogodki velja še posebej poudariti, da so bile izvedene volitve v vse samoupravne organe, kot zaključek izredno široke aktivnosti že pri samih pripravah na volitve. Prav tako smo v tem obdobju izvolili tudi delegate za skupščine družbenopolitičnih skupnosti in samoupravnih interesnih skupnosti, saj se je iztekel prvi mandat delegatskega sistema, kateri je dal novo kvaliteto naši samoupravni družbeni ureditvi.

V pogledu zaposlovanja beležimo 10 % rast, tako da je poprečno stanje v letošnjem letu 3.872 delavcev. Največje povečanje zaposlenih je v TOZD Budućnost in sicer za 31 %, v vseh ostalih temeljnih organizacijah pa za 3,6 %.

Akontacije osebnih dohodkov so bile v letošnjem letu izplačane v višini, katero določa pravilnik o delitvi osebnih dohodkov, ki smo ga sprejeli na referendumu v začetku leta. Poprečni čisti osebni dohodek za 182 ur je znašal 4.184 din za celodolovno organizacijo. Če te povprečne čiste osebne dohodke prikažemo še po področjih, so bili v Tržiču 4.743 din, v Trbovljah 3.707 din, v Ludbregu 3.025 din in v poslovalnicah 4.557 din.

Obveščanje je potekalo po ustaljeni praksi. Vsa najpomembnejša dogajanja so bila posredovana preko Čevljarja in Čevljarjevih obvestil vsem zaposlenim. Obširnejša gradiva so bila dana vsem članom samoupravnih organov ter preko oglasne deske dostopna tudi vsem ostalim, prav tako pa tudi sprejeti sklepi samoupravnih organov.

III. POSLOVNI REZULTAT DO PEKO

1. Proizvodnja

V letošnjih treh mesecih je bilo izdelano 807.067 parov vseh vrst obutve, kar je 5 % več kot pred letom. Smelo postavljen operativni plan ni bil dosežen, vendar so bili izdelki po vložnem delu zahtevnejši, kar se odraža tudi v povečani produktivnosti. Manjši obseg proizvodnje ugotavljamo v TOZD Poliuretani in tudi pri izdelkih iz plastike v TOZD Gumoplast, kar pa je bilo že z operativnim planom načrtovano, saj je ta izpolnjen.

Pri sami proizvodnji so bili prisotni tudi zastoji, katerih izvor je delno objektivnega, delno pa tudi subjektivnega značaja. Spremenjeni predpisi glede uvoza so imeli za posledico tudi nepravočasno dobavo posameznih materialov, kateri sicer vrednostno ne predstavljajo pomembne višine, so pa nujni za sam potek proizvodnje.

2. Prodaja

Po določilih SS o združitvi vršita prodajo drugim prometni temeljni organizaciji Komerciala in Mreža. Prodaja na debelo, katero vrši TOZD Komerciala je bila večja za 30 % pri prodaji na domačem trgu, pri prodaji v izvoz pa knjigovodski podatki niso predvsem primerljivi, saj letos ne prikazujemo kot realizacijo opravljen izvoz za druge, pa tudi lastni izvoz je zmanjšan za dodelavo.

Če vzpostavimo primerljivost knjigovodskih podatkov o izvozu je ta letos višji za 41 %.

Povsem primerljivi podatki o doseženem izvozu pa so podatki izračunani v ZDA in cl \$ katere spremlja izvozni oddelek in so naslednji:

Vrsta izvoza	31. 3. 1977	31. 3. 1978	Indeks 77/78
1. Izvoz na konvert. podr.	2.401.394	4.081.431	170
1.1. Obutev	2.401.394	4.081.431	170
1.2. Ostali izdelki	—	—	—
2. Izvoz na klirinško podr.	18.520	146.480	791
3. Skupaj	2.419.914	4.227.911	175

Če ob podatkih izvoza še omenimo vrednost uvoza, je ta znašal v prvih treh mesecih 39.178 tisoč deviznih dinarjev, kar je 2.146.740 ZDA \$, ter tako zelo ugodna zunanje trgovinska bilanca naše delovne organizacije.

Izredno pomembna prodajna pot je tudi prodaja na drobno v naših prodajalnah. Ta je bila letos večja za 8 % v parih in za 28 % po vrednosti. Skupno je bilo letos prodanih 585.441 parov obutve kar vrednostno predstavlja 133.146 tisoč din. V pogledu zalog trgovskega blaga še nismo dosegli načrtovanega znižanja teh, vendar je vrednostni porast zalog že manjši, kot pa je povečanje prodaje.

3. Celotni prihodek in delitev

Vrednostni podatki o poslovanju so prikazani v posebni tabeli, ter tudi primerjani s preteklim letom. Posebej velja ponovno omeniti, da primerjava s preteklim letom ni realna zaradi že uvodoma omenjenih razlogov.

Celotni prihodek delovne organizacije je seštevek celotnega prihodka posameznih TOZD in DSSS. Proizvodne temeljne organizacije so svoj celotni prihodek dosegle s prodajo drugim temeljnim organizacijam, prometne temeljne organizacije pa s prodajo na trgu, DSSS pa s svobodno menjavo s TOZD. Tekoče teče prodaja med temeljnimi organizacijami po sporazumno določeni ceni, ob tromesečnih obračunih pa se ugotavlja še skupni rezultat in ta deli na temeljne organizacije. Za letošnje prve tri mesece skupnega rezultata nismo dosegli, kar pomeni, da ni bilo razlik med sporazumnimi in tržnimi cenami. To je tudi razumljivo, saj je v prvem tromesečju tržišče na izvozu, kateri je v pogledu ostanka dohodka in s tem skupnega rezultata manj donosen.

Kot že uvodoma omenjeno, je celotni prihodek višji za 35 % in znaša 650.955 tisoč din. Nekaj več kot polovico je doseženega s prihodki od poslovanja z zunanjim tržiščem, preostali del pa s prihodki doseženimi znotraj delovne organizacije. Pri takem celotnem prihodku so bila porabljena sredstva za 29 % in so znašala 517.033 tisoč din, tako da je dosežen dohodek v višini 133.912 tisoč din in večji za 61 % kot pred letom.

Dohodek je začasno razporejen na podlagi sprejetih obveznosti, zakonskih in internih predpisov ter sklepov zborov delavcev.

Za davke, prispevke in ostale obveznosti je razporejeno 27,16 % dohodka, v tem delu je vključen tudi prispevek za DSSS, ki predstavlja 11,15 % dohodka. Za osebne dohodke in prejemke je razporejeno 51,96 % dohodka, pri tem pa je po določilih SS usnjarsko predelovalne industrije za osebne dohodke porabljeno 93 % dovoljenih. Za stanovanjska sredstva, s katerimi razpolagajo TOZD, je razporejeno 3 % od izplačanih osebnih dohodkov, za neposredno svobodno menjavo in ostale namene in skupni porabi po četrtno letnega plana za te namene. Ob taki razporeditvi ostane akumulacija, to je sredstvo za razširitev materialne osnove in rezerve, 18.716 tisoč din, kar je 13,98 % dohodka oziroma 19,19 % čistega dohodka.

Za doseganje navedenih ugodnih rezultatov so bila v poprečju angažirana sredstva v višini 911.309 tisoč din, kar je za 20 % več kot pred letom, obenem pa nižja stopnja rasti kot pri celotnem prihodku, kar tudi lahko ugodno ocenimo. Tako kot smo si zadali nalogo z letnim planom, pa moramo to ugodno gibanje vezanih sredstev še pospešiti in obenem stalno skrbeti, da bodo zaloge vseh vrst res samo tako visoke, kot so potrebne za normalen potek poslovanja.

Glavni ekonomski kazalci tudi kažejo uspešnost poslovanja v prvih treh mesecih, saj je proizvodnost izračunana kot dohodek na zaposlenega, višja za 47 %, ekonomičnost poslovanja boljša za 3 % in rentabilnost, izračunana kot dohodek v primerjavi z vložnimi sredstvi, boljša za 35 % oziroma na 100 din vložnih sredstev smo v treh mesecih dosegli 14,69 din dohodka.

IV. ZAKLJUČEK

Le najpomembnejši podatki in dogajanja v prvih treh mesecih so opisana v tem poročilu. Doseženi rezultati so izredno ugodni, če jih primerjamo z doseženimi pred letom. Seveda moramo upoštevati tudi spremenjen način ugotavljanja rezultata, vendar smo lahko zadovoljni tudi z rezultati prikazanimi na podlagi primerljivih podatkov. Ugoden začetek poslovanja v letošnjem letu naj nam da še nove spodbude, da bomo tudi v preostalem delu letošnjega leta najmanj tako uspešni, da bomo našo 75-letnico obstoja Peka proslavili z ugodnimi poslovnimi rezultati.

Franc Grašič

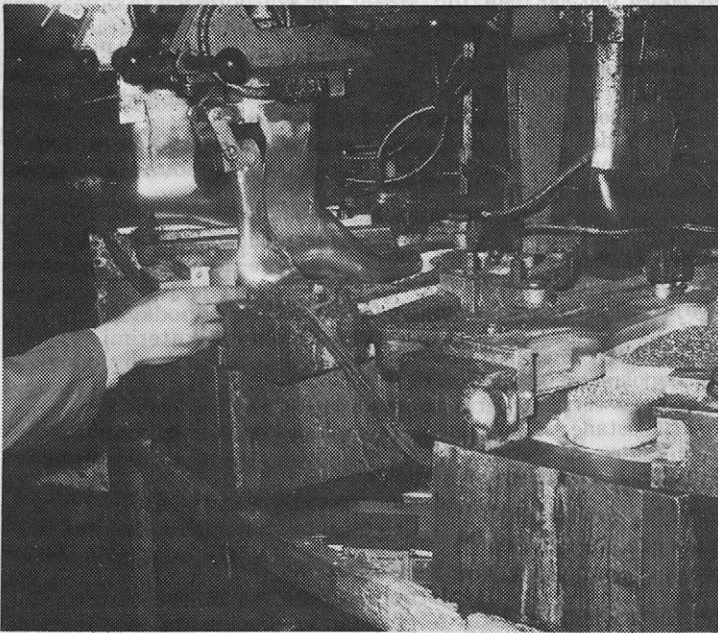

BI POGREŠALI SVOJE PRSTE?

Letošnji marec je našo statistiko očrnil z dvema hudima poškodbama prstov na rokah. V sekalnici je delavki stroj odščipnil del prstanca na levi roki, teden dni za tem je v oddelku direktno brizgane obutve stroj stisnil tri prste na desni roki delavcu, ki je pred tem stroj popravljaval. Ugotovljeno je bilo, da je vzrok nezgodam zmanjšana pazljivost, nespornost in v obeh primerih stroj, na katerem obstoji nevarnost za take poškodbe. Žal je še daleč čas, ko bodo stroji taki, da bodo ne glede na posege delavca izključene možnosti za poškodbe. Redki so stroji, kjer delavcem ni treba upoštevati drugega člena zakona o varstvu pri delu, ki od slehernega zahteva normalno pazljivost. Premalo je, da delavec pazi le na svojo varnost saj s svojim nepravilnim ravnanjem lahko ogroža sodelavce na bližnjih delovnih mestih.

Ste se že kdaj zagledali v svoje prste? Ste opazili poleg dolžine in širine še kako drugo posebnost, ki razlikuje roko in še posebno prste od ostalih organov. Stisnite pesti in poskusite uro preživeti tako, kot invalidi z okvarami prstov. Ena sama ura bo dovolj, da boste spoznali, kako neobgleni ste, ko je treba prižgati radio in nastaviti postajo, ko je treba zavrteti stikalo na štedilniku... Ko bo zazvonil telefon ali zvonec boste nehote prekinili s poskusom. Ne nikar, tako ne boste znali ceniti prstov, potrudite se. Sprva bo izpadlo smešno, vendar vam bo lahko prav to vilo moči, da boste ob vsakem delu bolj pazljivi, da boste začeli med vsakdanjim delom opazovati, kako bi lahko delali varneje, kdaj so vaši prsti v bližini strojnih delov, ki morejo poškodovati kate-rokoli od sedemindvajset kosti štiridesetih mišic in nešteto žilic, po katerih prihaja energija, potrebna tudi za najmanjše in najenostavnejše gibe. Katerakoli od okvar lahko zmanjša občutek o površini, obliki, velikosti, teži, čvrstosti in temperaturi predmeta. Četudi damo črnoglednost na stran brez bojzani lahko trdimo, da bo steklo še precej vode, preden bodo v razvojnih inštitutih ponudili umetno roko, ki se bo po naštetih sposobnostih lahko kosala s to roko, na katero vse prevečkrat pozabimo.

Odnos do varovanja svojih rok se lepo ugotavlja po uporabi rokavic. Ne gre le za močne usnjene rokavice, ki nas ščitijo pred mehanskimi poškodbami; za delo v čevljarški industriji so vsaj

Trenutek nepredvidnosti in že je nesreča tu.

toliko pomembne gumijaste rokavice, ki nas čuvajo pred škodljivimi učinki nevarnih snovi. Čista malomarnost so primeri, ko delavec nadene predrte rokavice, skozi katere hitro prodre strupena tekočina. Zdravnik naj po parih dneh pomiljuje delavca z rdečimi zateklimi prsti in dlanmi. Namesto obžalovanja zaradi malomarnosti se delavec zgraža nad neurejenimi delovnimi razmerami. Tak odnos posameznikov ne more pripeljati k izboljšanju varstva, saj je prvi pogoj za zmanjšanje nezgod in okvar pravilno delo vsakega od nas. Ko bomo konec leta videli, da se število nezgod veča ne mislimo, da je temu vzrok nesrečno naključje, na katerega ne moremo vplivati. Ne, nesrečna naključja delamo sami, jih spregledamo ali celo izzivamo.

Bojan Rozman

RAZPIS ŠTIPENDIJ

TOVARNA OBUTVE »PEKO« TRŽIČ

O B J A V L J A za šolsko leto 1978/79 razpis

KADROVSKIH ŠTIPENDIJ in UČNIH MEST

1. KADROVSKE ŠTIPENDIJE ZA ŠTUDIJ NA:

– ekonomski fakulteti	1 štipendijo
– ekonomski fakulteti, I. st.	2 štipendiji
– visoki šoli za organizacijo dela, I. st., organizacijsko računalniška smer	2 štipendiji
– visoki tehniški šoli, I. st., smer kemijska tehnologija	1 štipendijo
– upravno administrativni šoli (lahko III. ali IV. letnik)	1 štipendijo
– srednji tehniški šoli, strojni oddelek (lahko višji letnik)	3 štipendije
– ekonomski srednji šoli	3 štipendije
– srednji tehnični čevljarški šoli	8 štipendij
– srednji aranžerski šoli	1 štipendijo
– srednji tehniški šoli, kemijski oddelek (lahko višji letnik)	1 štipendijo
– 2-letni administrativni šoli	3 štipendije

Pogoji: Kandidati za razpisane kadrovske štipendije naj vložijo prošnje za podelitev štipendij na obrazcu DZS 1,65 »Prošnja za štipendijo« in prepis zadnjega šolskega spričevala ali potrdilo o opravljenih izpitih.

2. UČNA MESTA ZA IZUČITEV POKLICA:

– čevljar	9 učnih mest
– modelni mizar	1 učno mesto
– tiskar za tisk s ploskve	1 učno mesto
– orodjar	2 učni mesti
– rezkalec	3 učna mesta
– kalupar livar	2 učni mesti
– prodajalec usnja in obutve – za poslovalnico Tržič II (tovarniška trgovina)	

Pogoji za sprejem:

končanih 8 razredov osnovne šole, starost do 18 let, uspešno opravljen test ročnih spretnosti in zdravniški pregled v ambulanti Peko.

– šivalka zgornjih delov obutve	5 učnih mest
– prirojevalec zgornjih delov obutve	5 učnih mest
– navlačevalec zgornjih delov obutve	4 učna mesta

za TOZD Trbovlje

– šivalka zgornjih delov obutve	6 učnih mest
– prirojevalec zgornjih delov obutve	4 učna mesta

Pogoji za sprejem:

končanih najmanj 6 razredov osnovne šole in dokončana osnovnošolska obveznost, starost do 18 let, uspešno opravljen test ročnih spretnosti, zdravniški pregled v ambulanti Peko.

Kandidati za učna mesta naj pošljejo za sprejem priložijo rojstni list in zadnje šolsko spričevalo.

Kandidati za kadrovske štipendije in učna mesta naj pošljejo prošnje na naslov: Tovarna obutve PEKO Tržič najkasneje do 30. junija 1978.

NAŠI PETDESETLETNIKI

GRAŠIČ JANEZ, mojster v sekalnici zgornjih delov 512

PIPAN JANEZ, namestnik samostojnega skladiščnika v nabavnem sektorju

ISKRENE ČESTITKE

ORGANIZIRANJE INVENTIVNE DEJAVNOSTI

V organizacijah združenega dela bi morala priti do izraza predvsem programirana inventivna dejavnost: to je, da bi bilo potrebno inventivno dejavnost vgraditi v vse plane proizvodnje in razvojne programe in tako, da se pred delavce postavi konkretne razvojne naloge in probleme, tako kratkoročne kot dolgoročne, ki izvirajo iz vsakdanje proizvodnje. V združenem delu bi bilo potrebno poiskati sposobne reševalce za tako problematiko in naloge (programirana inventivna dejavnost). To pa ne bi smelo pomeniti, da bi zavračali drugo inventivno dejavnost oziroma, da se ne bi sprejemalo vedno tudi koristnih predlogov posameznih delavcev v združenem delu (spontana inventivna dejavnost). Z naštetimi primeri je potrjeno pravilo, da se inventivni predlogi, ki izvirajo iz neposredne proizvodnje tudi v največji meri realizirajo (preko 65 %).

Raven strokovnega znanja in usposabljanja omogoča, da v večini delovnih organizacij vsaj polovica zaposlenih, neke tudi več, aktivno sodeluje v inventivni dejavnosti. To je potrjeno v svetu, predvsem v razvitih državah, kjer so dosegli zelo visoke odstotke udeležbe zaposlenih v množični inventivni dejavnosti (celo do 80 odstotkov).

V svetu prednjači na vzhodu NDR, kjer je to delo skrbno organizirano od osnovne delovne enote pa do vrha delovne organizacije v organizaciji »novatorstva« (Neuerebewegung), zajema pa več kot polovico vseh zaposlenih. Na zahodu pa je najbolj znan primer dobro organizirane inventivne dejavnosti pri koncernu General Motors v ZDA, kjer na 100 zaposlenih dosega letno 220 izboljšav. Iz dostopnih poročil številnih naših delovnih organizacij, ki imajo organizirano inventivno dejavnost izhaja, da je izračunana povprečna dosežena korist od posameznega predloga med 100.000 in 400.000 din. Od približno 700.000 zaposlenih v Sloveniji, naj bi bilo vključeno v inventivno dejavnost 400.000 ali za našo delovno organizacijo od 3900 zaposlenih naj bi bilo vključeno v inventivno dejavnost vsaj 2000 delavcev. Morda je ta številka za začetek previsoka, vendar naj bi bil to naš cilj, ki ga moramo doseči po srednjeročnem planu. Takoj naj bi z akcijami vključili v dejavnost vsaj 10 % zaposlenih, od katerih naj bi vsaj 50 % bilo uporabnih predlogov, ob tem pa naj bi računali s povprečno koristjo 100.000 din, to bi pomenilo, da bi bila letna korist ali dohodek združene delovne organizacije Peko 9,75 milijonov dinarjev.

Če upoštevamo dohodek TOZD 360 milijonov v OZD, bi delež z inovacijami doseženega dohodka znašal približno 2,5 %. Verjetno se nam zdi ta številka nekoliko previsoka, vendar je postavljena na osnovi statističnih podatkov in pa iz osnov, ki so služile pri izdelavi srednjeročnega plana SRS in usmeritve inventivne dejavnosti v SRS. Ta korist, ki je računsko tu prikazana, se z leti zelo stopnjuje, ker veliko uporabljenih inovacij traja več let in lahko izračunamo z dodatno kumulativno rastjo čistega dohodka (npr.: pri nas uporaba odpadkov naravnega krepa, ali zamenjava kaolina z manjšo vsebnostjo silicijevega dioksida, s tem se je zmanjšala poraba silicijevega dioksida, ki se ga uvaža z zahoda in je 10 krat dražji itd., ti dve inovaciji prinašata letno ca. 2.000.000,00 din dohodka itd.). Ob tem se postavlja vprašanje, kolikšna sredstva je potrebno vložiti, da bi delovna organizacija dosegla označeno stopnjo inventivne dejavnosti. Izkušnje tako domače kot tuje kažejo, da na milijon vloženih dinarjev v organizacijo inventivne dejavnosti prinaša 6 milijonov dinarjev koristi ali povečanja čistega dohodka, ki se izkaže ob zaključnem računu naslednjega leta. Organizacijo same dejavnosti pa je potrebno izvesti po samoupravni in upravni plati. To pomeni, da je potrebno poleg samoupravnih aktov, ki obravnavajo področje inovacije tudi uvesti referat za inventivno dejavnost ali službo za industrijsko lastnino, ki naj poklicno opravlja svoje delo. Učni program za organizatorje inventivne dejavnosti je pripravljen, izvaja pa ga zavod za tehnično izobraževanje. Ob tem se bomo morali tudi v naši delovni organizaciji zamisliti in poiskati delavca, ki ga bomo poslali na primerno izobraževanje. Iz prakse je razvidno, da tak organizator inventivne dejavnosti ob pomoči drugih strokovnih služb letno prenese 25 do 35 uporabnih inovacij v proizvodnjo. Vse to pa kaže na visoko produktivnost takega delovnega mesta. Načini evidentiranja stroškov, pa tudi posebnega nadomestila inovatorjem so prikazani v stališčih zveze sindikatov Slovenije in pa posebnem elaboratu, ki je namenjen računovodstvu TOZD in OZD.

Sredstva, ki jih združeno delo vloži v inventivno dejavnost, so dobro naložena in so povrnjena v takem obsegu, v kakršnem jih po drugih naložbah v razširjeno reprodukcijo ni mogoče doseči. Zato je bistvenega pomena, kakšno in kolikšno stimulacijo naj OZD in TOZD zagotovijo avtorjem inovacij, da bo ta dejavnost uspevala, zato je tudi na osnovi domačih in tujih izkušenj zveza sindikatov Slovenije izdelala v »Priporočilih in stališčih« tabelo, v kateri so upoštevane že znane in splošno uveljavljene uzance. Na osnovi teh znaša nadomestilo inovator-

jem od 15 pri malih do 2 % pri velikih inovacijah, pri čemer se kot osnova računa dosežena korist, povečani ali novi čisti dohodek. Kot povprečje se lahko računa, da je avtorjem inovacij potrebno zagotoviti 6 odstotni delež od dohodka od inovacij oziroma koristi. 4 odstotke je treba dati tistim delavcem, ki so organizatorji ali sodelavci pri inventivni dejavnosti, nato delavcem ali službam, ki so odgovorne za prenos inovacij v proizvodnjo. V tem primeru se to ne obravnava kot posebno nadomestilo avtorjem inovacij (obračun), ki je prosto dodatnih davkov ampak kot stimulativen del njihovega osebnega dohodka. Na ta način se porabi 10 odstotkov ustvarjenega čistega dohodka, ki se ustvari z uporabo inovacij v proizvodnji, za nadomestila inovatorjem in stimulacije njihovim sodelavcem. Verjetno bi bilo pametno, da se enak odstotek uporabi za oblikovanje amortizacije, namenjen za ustvarjanje novih inovacij. Po vseh teh »dajatvah« še vedno osteru 80 odstotkov prihranka, koristi ali čistega dohodka za povečanje skupnega dohodka združenega dela, s katerim delovni kolektivi sami upravljajo. Bolj ugodne delitve in uspeha si na drugih področjih ne bi mogli za misliti.

Ob iznešenem pa ne smemo pozabiti na sedanje stanje, ko je bilo in je vse preveč primerov, da inovacijska ali novatorska »pogruntavščina« delavca prej vspodbudi »fovšijo« kot pa razmišljanje o tem, kako bi prizadevnega delavca oziroma njegov prispevek k povečanju dohodka primerno nagradili, iskajoč razne pripombe in izgovore o delovni dolžnosti, o specifikih naše »branže« itd. V tem je gotovo tudi del odgovora zakaj pri nas inovacijsko in inovatorsko delo še ni dobilo prave veljave in zakaj morajo v nekih delovnih organizacijah, med njimi tudi v naši inovatorje iskati z lučjo v roki (vsaj kar se tiče registriranja dejavnosti).

Zato je potrebno ustvariti take razmere, da bo sleherni delavec razmišljal o svojem delovnem procesu, torej ne samo tisti v belih haljah ali tisti ki sedijo v pisarnah in katerih delo je organizacija proizvodnje, temveč tudi tisti, ki delajo v delavnicah, na tekočih trakovih, neposredno z delovnimi sredstvi in predvsem tisti, ki delajo za tekočim trakom, lahko s novimi zamislimi o prihranku pri času, materialu, energiji ogromno prispevajo k povečanju dohodka.

Iz iznešenega je razvidno, zakaj je tako povečan interes naše družbe (štirikrat so bila v zadnjih dveh letih skupna zasedanja skupščine SRS in skupščine raziskovalne skupnosti Slovenije, gospodarske zbornice, zveze sindikatov, SZDL in ne nazadnje tudi ZKS), do lastne ustvarjalnosti in velik interes za razvijanje širših inovacijskih procesov v samoupravnem socialističnem gospodarstvu.

Janez Ažman

LITERARNI KOTIČEK

NEMA BOLEČINA

*Trpim, a ne vem prav zakaj?
V sončni bleščavi cvetja razdaja-zlati moj.
Mene pa solze duše
in žalost kot črn zubelj me žge,
razcvetje upanje skrepeni,
bolečina me nema kot kamen teži
in krila hrepenenja stre ...*

*O, ko bi mogla to bolečino
v sončni dan, v gluho noč izkričati
s solzami svoje srce razdati.
Po licih mi solze polze
na beli list kapljajo
in nemo kličejo razumevajoče srce ...
O kje je ljubeča roka, da mi solze otre?*

Majda Kukovec

KESNE VURE

*Kesne su vre vure.
V Hrastovskom si spiju.
Sam na starem domu
pustači hučiju.*

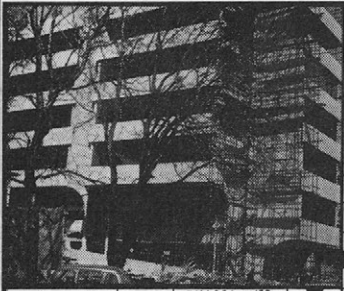

*Berek nam pred hišom
tak leno stoji.
Mesec nad oblakom
setno ga gleda.*

*Veter popuhavle
tak lepo hladi.
S Puhlaka nam vinček
tak zadiši.*

*Sam se tiha meгла
med hižami vleče.
Se tužno stoji
in niš se ne kreče.*

Vidović Stjepan
»Budućnost«

			NIZEK ODPRT KITAJSKI REČNI COLN	POGONSKA MOČ	PERJEVA MATI V GRŠKI MITOLOGIJI	SEDAJNI HORVEŠKI KRALJ	IME ITAL IGRALKE LISI	ADVOŠČI BOJAN SIRC	POVRNITE SESEŽNE LASTNINE	SVETLA ZVEZDA V SKORPIJON	ŽIVEC	DARUŠKI NAČIN PRIPRAVE CVETJA	TRDNJAVN UTRJELO ARABSKO MESTO	
SOV. FIZIK IN RAKETNI STROKOVILAN (LEONID)			S	D				STANDEL BOJAN SIRC						
LETOPIS								STAROŠKI SILFELD PR. KOMIN CIAQUES						
SL. PESNIK (JANEŽ)								EXPLOZIVNA REAKCIJA PRITOK VISLE	S				S	
UMETNIŠKI DELAVEC														
DRŽAVA V ZDA Z GLAVNIM MESTOM MONTGOMERY	KRONIKA ANALI	ZMAGOSLAVJE 1	KRAJ OB DO- NAVI BLIZU ROMUL MEJE			NAJSVETLEŠ ŠA ZVEZDA V ZVEZDU DRELU	A					ANJA BARTOLAC RUDA TERAN		
SNIVOI, KI POVZROČE ALERGIJO					UROŠ LIPUŠČEK	PRESLEDEK MED ČRKAMI	INTERENSI- VA KLINIKA ILASA IN ITAL KRAŠNA RENA							
VEČJI KRAJ V SLOVENSkih GORICAH				REPKO MOŠ. IME			DEL OBRAZA NEVENKA ANDERLE							
KOZAŠKI POGLAVAR				ALPSKI VOJAK MEDEVA ROSA								TARA TELIČEK		
BENČIČNA OLGA		PRITOK DOLJAVE V ROMULIJI	KRAJSE AM- MOŠKO IME VASIČA PRI POREČU			ITAL IZBE- LOVALEC VIOLEH ILOVIČA	A				PIROVALIJE NIČLA			
LEKAR- NARICA								DEL VOŽA						
MILANSKI KLUB				HUDA PLOHA				NAJVIŠI SLIKAR						
LEPA VRTIJA CVETICA				TROPSKA RASTLINA ALOA						KAPA IZ PAPIRJA				

NAGRADNA KRIŽANKA

Za prejšnjo številko Čevljarja se nam je nabralo toliko materiala, da smo list razširili na deset strani, kljub temu pa nam je zmanjkalo prostora za križanko.

Za zadnjo križanko smo dobili 59 rešitev. Nagrade je žrebala naša sodelavka iz prodajnega sektorja Marija Seliškar.

Sreča je bila naklonjena:

80 din Kavčič Erika	522
60 din Rozman Silva	512
40 din Boncelj Tina	reklamacije
20 din Cmrečnjak Slavko	300
20 din Kavčič Valentin	522

Rešitve današnje križanke pošljite v uredništvo do 30. maja 1978

V SPOMIN

SREČKO BALANTIČ

Tako nepričakovano in nenadoma nas je presunila vest, da med nami ni več sodelavca, s katerim smo še včeraj reševali vsakodnevne delovne probleme, iskali najbolj ugodne rešitve v pogledu organizacije dela, da bi tako iz množice podatkov lahko pravočasno posredovali informacije za katere smo vsi, ki opravljamo finančno-računovodska dela še posebej zadržani.

Sodelavec Balantič Srečko se je zaposlil v Peku 1. 5. 1962. leta kot šef knjigovodstva prodajne mreže. V letu 1971 je bil razporejen na delovno mesto računovodje prodajne mreže ter te naloge opravljal vse do zadnjega dneva, ko je bil še med nami. Dolgoletnim izkušnjam na področju računovodstva je dodal, oziroma jih obogatil s sposobnostjo logičnega mišljenja, natančnostjo in preciznostjo v prenašanju mišljenja in idej, kar smo vsi, ki smo z njim delali, spoštovali. Še posebej je bilo njegovo mnenje odločilno, ko so bile potrebne spremembe pri načinu spremljanja podatkov o prodaji v naših poslovalnicah, ter ugotavljanju davkov, prispevkov in drugih obveznosti, saj je bilo potrebno pri tem upoštevati predpise, kateri veljajo za področje kjer poslovalnice delujejo. Posebno delovno področje mu je bilo zavarovanje premoženja katerega opravljanje nam je zaupano vsem zaposlenim v naši delovni organizaciji. Bil je tudi delegat za skupščino zavarovalne skupnosti in pa skupščino samoupravne interesne skupnosti železniško transportnega gospodarstva.

Izdelava prvega tromesečnega obračuna, katerega smo sestavljali ob delno spremenjenem knjigovodskem načinu vodenja poslovnih dogodkov, je bila v zaključni fazi. Za temeljno organizacijo MREŽA, za katero je bil Balantič Srečko zadolžen, je bil ta obračun že skoraj gotov, izračunati je bilo potrebno le še davke in prispevke odvisne od dohodka, kar je bilo njegovo najbolj priljubljeno področje dela. In ko smo potem zaključevali, obračunska dela, smo koristili njegove urejene beležke in navodila ter se ob tem še težje sprijaznili z dejstvom, da Srečka ne bo več med nami.

Franc Grašič

ZAHVALE

Ob boleči izgubi našega dragega

SREČKA BALANTIČA

se iskreno zahvaljujemo delovni skupnosti »Peko«, njegovim sodelavcem, kolektivom poslovalnic Ljubljane, Štajerske in Gorenjske regije za izraženo sožalje in poklonjeno cvetje.

Lepa hvala za lepe poslovilne besede tovarišu Megliču. Žalujocha družina Balantič

Ob boleči in nenadni izgubi naše drage mame

CECILIJE ŽIBERT

se najtopleje zahvaljujeva za izrečeno sožalje, poklonjeno cvetje in denarno pomoč.

Hvala vsem, ki ste jo spremili na njeni zadnji poti.

Hčerki Ani in Marija

Ob izgubi dragega moža

JOŽETA PERKIČ

se sodelavkam iz PUR iskreno zahvaljujem za poklonjeno cvetje in denarno pomoč ter za izrečena sožalja

Marija Perkič

Ob tragični smrti mojega sina

KOKOTA

se za nesebično pomoč in iskreno sočutje iz srca zahvaljujem sodelavcem v Peku, predvsem kolegom iz Biroja, direktorju tovarišu Bedini ter tovarišem Markiču, Perčiču, Zaletelju in Petriču.

Ivo Otorepec

ZAUPALI SMO JIM NAJODGOVORNEJŠE DOLŽNOSTI

12. aprila so se na prvi seji sestali na novo izvoljeni delegati občinske skupščine. Po temeljnih razpravah so za predsednika občinske skupščine izvolili **Milana Ogrisa**, ki je že doslej opravljal to dolžnost. Podpredsednik skupščine je **Franc Nemc**, predsednik izvršnega sveta občinske skupščine **Janez Ivnik**, podpredsednik pa **Bruno Godnov**. Člani izvršnega sveta so razen predsednika in podpredsednika še **Mimica Leitinger**, **Ivo Gorjanc**, **Miloš Savič**, **Vladimir Erjavšek**, **Janko Mladič**,

Andrej Peharc in **Edo Roblek**. Član izvršnega sveta bo tudi predstojnik oddelka za komunalne in gradbene zadeve.

Za predsednika zbora združenega dela je bil izvoljen **Anton Jurjevčič**, za podpredsednika **Marija Fajfar**, za predsednika zbora krajevnih skupnosti **Karel Pečnik** in za podpredsednika **Zdenko Truden**, družbenopolitični zbor pa bosta vodila predsednik **Lovro Cerar** in podpredsednik **Zinka Srpčič**.

OBISK PRI ZAMEJSKIH SLOVENCIH V ITALIJI

Kulturna skupina Pobratenja in občinski svet Zveze sindikatov Tržič sta bila pobudnika za sodelovanje s kulturnimi in drugimi organizacijami v občini Repentabor pri Trstu, kjer živi veliko zamejskih Slovencev. V soboto 22. aprila, in v nedeljo 23. aprila, so Tržičani prvič obiskali to občino. V skupini so bili recitatorji in citraši kulturne skupine Pobratenja, komorni zbor tovarne Peko, kvintet Bratje Zupan, Tržiški instrumentalni kvintet in člani Filmskega kluba Tomo Križnar. Tržiški kulturniki so že v soboto popoldne in zvečer pripravili kulturni program, ki ga je občinstvo izredno toplo sprejelo, v nedeljo pa so obiskali spominska obeležja v občini, položili vence in se pogovarjali z zastopniki občine Repentabor in njenih kulturnih organizacij o nadaljnjem sodelovanju. Razen kulturnikov so bili v Tržiški delegaciji predsednik občinske konference SZDL **Marjan Jaklič**, predsednik izvršnega sveta občinske skupščine

Tržič **Janez Ivnik**, predsednik občinskega sveta Zveze sindikatov **Jože Župančič** in predsednik izvršnega odbora občinske kulturne skupnosti **Miro Vrhovnik**.

Med kulturnimi dogodki, ki so sodili tudi v praznovanje 27. aprila in 1. maja, kaže omeniti tudi jubilejni koncert Tržiškega okteta, ki je bil v soboto 22. aprila. Razen slavljence, ki ga sestavljajo pevci **Jože Gramc**, **Ivko Špental**, **Franc Koder**, **Peter Žepič**, **Ivan Gramc**, **Brane Klančnik**, **Jože šavs** in **Franc Šarabon**, ki je tudi pevovodja, so na prireditvi v osnovni šoli heroja Bračiča v Bistrici pri Tržiču sodelovali tudi člani mladinskega pevskega zbora Svoboda iz Lesc in pevke ženskega okteta z Obirja, ki ga vodi **Valentin Polanšek**. Na prireditvi so nekateri pevci okteta prejeli Gallusove značke, pevkam iz Obirja pa so podelili tržiški mestni grb.

IZOBRAŽEVANJE DELEGATOV

Po pomembnem posvetovanju v Portorožu, ki ga je pripravila republiška konferenca SZDL za najodgovornejše v občinskih organizacijah, je bilo veliko govora o izobraževanju na novo izvoljenih delegatov. Predsedstvo tržiške občinske konference je o tem razpravljalo in menilo, da vseh 1600 delegatov, kolikor so jih v občini izvolili 9. in 12. marca, vsekakor ne bo lahko vključiti v najrazličnejše oblike izobraževanja. Predvsem kaže usposabljanje delegatov združevati z ocenjevanjem uspeha zadnjih volitev, kar bo olajšalo priprave na prihodnje volitve. Na predsedstvu občinske konference SZDL so menili, da morajo složno akcijo izobraževanja delegatov začeti organi konference SZDL, vse družbenopolitične organizacije, krajevne konference SZDL, sindikalne organizacije na vseh ravneh, ne kaže pa prezreti vključevanja samoupravnih interesnih skupnosti. Naloga ne bo lahka tudi zaradi tega, ker smo leta 1974 v tržiški občini izvolili nekaj nad 800 delegatov, od letošnjega marca dalje pa je delegatov še enkrat več.

GASILSTVO NAPREDUJE

Na zadnji skupščini občinske gasilske zveze Tržič so ugodno ocenili razvoj gasilske organizacije v zadnjih letih in še posebej opozorili na tvorno sodelovanje zveze in gasilskih društev s samoupravno interesno skupnostjo za varstvo pred požari, z organi za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito ter s civilno zaščito. Število požarov v tržiški občini sicer ni bilo veliko, pa vendarle pozornost pri preventivnem varstvu pred ognjem ne sme popustiti. Razveseljivo je večje število žensk v gasilski organizaciji.

Doseženo raven je treba zadržati, razen tega pa skrbeti za množičnejše vključevanje pionirjev in mladincev, za oblikovanje gasilskih krožkov po osnovnih šolah, za usposabljanje gasilcev in gasilskih častnikov ter zboljšati opremo, ki je še posebno pomankljiva pri posredovanju v višjih zgradbah. Več bo treba vaj, ki »delajo mojstra« in več sodelovanja med zvezo, požarnim inšpektorjem, komisijami za varstvo pred požari in društvi. V lanskem tekmovanju med društvi so bili med teritorialnimi društvi najbolj ocenjeni Brezjani, med industrijskimi društvi pa Bombažna predilnica in tkalnica. Razen tega so se tržiški gasilci izredno izkazali pri pomoči Posočju in pri krvodajalskih akcijah.

V tržiški gasilski organizaciji imamo letos tudi jubilate. Društvo iz Podljubelja bo slavilo 50. obletnico delovanja, društvo v Peku pa 25. obletnico delovanja, ki jo bo združilo s praznovanjem 75. obletnice tovarne. Slavili bodo tudi pionirji gasilci z Brezjij nad Tržičem. Praznovali bodo 25. obletnico delovanja in ob tej priložnosti razvili prapor pionirske desetine. Pokrovitelj bo občinska zveza tako kot je bila lani ob enakem slavlju v Podljubelju.

ŠE PRECEJ NEJASNOSTI

Predsedstvo občinske konference SZDL je na zadnji seji razpravljalo o možnosti organizacije usmerjenega izobraževanja v tržiški občini. Občani in delovni ljudje so se zato na zadnjem referendumu odločili, da bodo prispevali denar za gradnjo objekta, potrebnega za usmerjeno izobraževanje. Znano je namreč, da v tržiški občini ni srednje šole, da veliko šolajoče mladine odhaja po končani šoli drugam, v občini pa ostajajo kadrovske vrzeli. Tudi združeno delo je pokazalo velik interes za usmerjeno izobraževanje v tržiški občini. Volivci so zato na zadnjem referendumu soglasno glasovali za samoprispevek, ki naj omogoči gradnjo objekta za usmerjeno dvoletno srednjo šolo. Medtem pa se je zasnova usmerjenega izobraževanja v Sloveniji in Jugoslaviji spremenila. Možnosti, da bi Tržič dobil center usmerjenega izobraževanja so se zmanjšale. To je povzročilo precejšnjo razpravo na seji tržiškega predsedstva SZDL. Kasnejše razprave v republiki in na Gorenjskem so pokazale, da bi v Tržiču lahko osnovali le posamezne oddelke usmerjenega izobraževanja, usposobljene za oblikovanje posameznih, vedno bolj iskanih poklicev, potrebnih v tekstilni in čevljarški industriji. Le-teh pa ne potrebujejo le v Tržiču, temveč tudi na Gorenjskem in v Sloveniji. Na zadnjem posvetovanju na tekstilnem in obutvenem centru v Kranju so se tudi dogovorili, da je treba do konca maja izdelati podrobnejšo analizo možnosti in potreb po usmerjenem izobraževanju v tržiški občini. Toliko časa pa kaže počakati. Če bo prevladala ugotovitev, da možnosti za uvedbo usmerjenega izobraževanja v tržiški občini ni, bo treba temu primerno spremeniti program trošenja sredstev samoprispevka in o tem obvestiti ter seznaniti delovne ljudi in občane.

PODELILI PRIZNANJA OF

V okviru praznovanja 27. aprila in 1. maja smo tudi v tržiški občini podelili priznanja Osvobodilne fronte. Predloge sta pripravila komisija za priznanja OF in predsedstvo občinske konference SZDL. Priznanja Osvobodilne fronte so prejeli **Franc Kersnik**, aktivni družbenopolitični in športni delavec, **Janko Štefe**, ki je še posebno delaven v gasilski organizaciji, v društvu za varstvo in vzgojo ptic »Kalinka« ter v družbenopolitičnih organizacijah, **Alojz Meglič**, ki se je odlikoval pri utrjevanju krajevne samouprave in pri krepitevi družbene samozaščite in ljudske obrambe, **Jože Jurjevčič**, neutrudni organizator avto-moto prireditev v Tržiču, in **Marjan Dolinar**, družbenopolitični delavec na ravni krajevne skupnosti in občine, delegat in sooblikovalec aktivne samoupravne interesne skupnosti za izobraževanje.

NAŠIH PETINSEDEMESET LET

Nadaljevanje

Povečanje tovarne

Govori se, da je Peter Kozina pred vojno snubil Mallyjevo hčer Ido, toda njen oče tej zvezi ni bil naklonjen, ker je bil takrat Kozina še brez posebnega premoženja. Snubca je baje na kratko odpravil: »Čevljarju ne dam svoje hčere« in kot je znano je hčerka Ida ostala samica do svoje smrti.

TRŽIČ — tovarna PEKO

Z usodnim vstopom v Mallyjevo podjetje je izgubil Kozina dragocena leta prve povojne dobe in se znašel sredi najmočnejše inflacije. Ko se je za gradnjo odločil je bil gradbeni material najdražji in gradbeni stroški najvišji. Pri gradnji se je delo leta 1923 veliko v nadurah, katere so plačevali od 5.62 do 9.37 dinarja, koncem decembra pa celo po 26.25 din. Denar, ki si ga je pridobil med svetovno vojno in ga namenil za gradnjo, je hitro kopnel. Nova tovarna je stala mnogo več, kot je bilo po načrtih predvideno, zaradi česar je Kozina ponovno zašel v denarne težave.

Vojaške dobave

Čeprav je Kozina med vojno delal čevlje za vojsko in si s tem zagotovil stalno, nemoteno preskrbo materiala ter dobre zasluge, se v jugoslovanske vojaške dobave ni hotel spuščati. Motili so ga predvsem pretirano strogi predpisi in nemogoči modeli, ki jih je zahtevala vojska. Bolj ga je mikala izdelava modne in kvalitetne obutve po zgledu izdelkov firme Bally iz Švice in firme Poper iz Češkoslovaške.

Kljub temu je prišlo do tega, da se je Kozina odločil za vojaške dobave. Usodni dogodek se je zgodil dne 28. junija 1920, ko je obiskal Tržič regent Aleksander Karadjordjevič, kateremu so krajevne oblasti priredile slovesen sprejem in med drugim tudi ogled Kozinove tovarne. Regentu se je tovarna zelo dopadla. Med razgovori je vprašal Kozina, ali dobavlja kaj za vojaštvo. Odgovoril mu je, da ni prevzel nobene vojaške dobave, ker mu dobavni predpisi tu onemogočajo. Obljubil je, da bo stvar uredil. Na regentovo posredovanje mu je sporočilo ministrstvo za vojsko, naj se pripravi, da bi s 1. januarjem 1922 začel delati za vojsko. V dobri veri je Kozina ob koncu leta odpovedal svojim stalnim odjemalcem nadaljna naročila in jih obvestil, da namerava prevzeti vojaške dobave.

Prišlo je novo leto in tovarna je čakala na pošiljke usnja in pomožnih materialov za vojaško obutev. Kozina je plačeval delavstvo, ki je vso pomlad in poletje tja do oktobra brez dela čakalo, kdaj bo vojna uprava poslala usnje za naročeno obutev. Usnje je končno prispelo, vendar ga zaradi slabe kvalitete Kozina ni mogel prevzeti. Tovarna je med tem izdelala lasten model vojaškega čevlja, kateremu so vojaške oblasti sicer priznale vse prednosti, kljub temu pa zahtevale, da se dobava mora izvršiti po veljavnih vojaških predpisih. (Zahtevali so »cokule« in odbijali udoben, trpežen vojaški čevljev.)

Kozina je bil ogorčen, vendar si ni mogel pomagati. Partija 100.000 parov mu je bila ob prevzemu zavržena. Nastal je spor z državnim erarjem, ki je končno vodil do tožbe. Kozina je na dveh instancah tožbo dobil, na zadnji pa izgubil in utrpel 7 milijonov dinarjev škode, kar je predstavljalo za takratne razmere zelo veliko. Še večja pa je bila škoda, ki je nastala z izgubo rednih odjemalcev, vendar se ta v številkah ne da oceniti. Vse to se je odigralo v času, ko je bila tovarna v največjem zaletu za pridobitev novih proizvodnih prostorov in nove opreme za izdelavo moderne in kvalitetne obutve.

Kozina se je zadolžil pri denarnih zavodih in plačeval za kredite do 24 % odstotne obresti.

Težavam je pripomogla še svetovna kriza, ki se je pričela v Evropi pojavljati v letih 1927–1928 in bila na višku okoli leta 1931.

Kozinova nenadna smrt

Sredi vsega dogajanja je Peter Kozina 21. februarja 1930 nenadoma umrl. Kakor se splošno trdi so bile vzrok smrti posledice zastrupitve z ribami. Na zapuščinski razpravi za Petrom Kozino, ki je umrl brez oporoke, se je javilo 10 sorodnikov iz ožjega Kozinovega rodu, vendar iz naslova zapuščine ni nihče mogel kaj pričakovati, ker je sodna ocenitev premoženja ugotovila 9.632.912,77 dinarjev pasive. Vodstvo podjetja so prevzele banke, ki so stremele predvsem za tem, kako priti do kritja svojih terjatev.

Dne 30. septembra 1934 je znašal dolg tovarne pri bankah kakor sledi:

Kmetiska posojilnica	13.479.512 din
Zadružna gospodarska banka	12.356.219 din
Jugobanka	11.607.358 din
	37.443.089 din

Ta dolg se je zaradi visokih bančnih obresti v kratkem času dvignil na 40 milijonov dinarjev.

Jugobanka je pričela pretiti z meničnimi tožbami, kar bi pognalo podjetje v likvidacijo. Tega se je najbolj bala Kmetiska posojilnica, ki je bila največji upnik podjetja. Z Jugobanko se je po težkih pogajanjih pogodila, da njeno terjatev izplača s 50 % popustom. Končno se je pogodila še z Zadružno gospodarsko banko in postala tako glavni lastnik in financer podjetja.

Od tedaj naprej se je poslovanje in finančno stanje podjetja pričelo popravljati. K temu je pripomoglo tudi oživiljanje gospodarstva po prestani svetovni krizi. Po desetletnem nihanju med obstojem in konkurzom je leta 1936 pokazalo aktiven finančni zaključek, ne da bi se morale zaloge višje vrednotiti. Dolg se je do konca leta 1940 znižal na 30 milij. din, za leto 1941 pa je bilo predvideno, da se zniža še za 4,5 milijona din.

Drugič naprej

Janko Rozman

Tržiški oktet je pred 27. aprilom in 1. majem pod pokroviteljstvom Bombažne predilnice in tkalnice proslavili 10-letnico delovanja. (Foto: F. Perdan)

čevljar

glasilo delovne organizacije tovarne obutve PEKO Tržič n. sol. o. — Ureja uredniški odbor: Marjan Markič, Nataša Meglič, Milka Meglič, Flore Gros, Anton Simončič ing. org., Marija Slapar. — Glavni in odgovorni urednik: Marija Slapar. Naslov uredništva: »PEKO« Tržič, Telefon 50-260, int. 217. — Tisk: GP Gorenjski tisk Kranj. Izhaja enkrat mesečno v nakladi: 3000 izvodov v slovenskem in 1500 izvodov v srbohrvatskem jeziku. Glasilo dobijo člani delovne organizacije, študenti, vajenci in upokojeanci brezplačno.